

ДОПРИНОСИ И ИЗАЗОВИ СОЦИОЛОГИЈЕ У СЛОВЕНИЈИ¹

Поводом одржавања научног скупа 50 година развоја социологије у Словенији, академик Здравко Млинар сачинио је књигу-зборник интервјуа и прилога под називом *Каква социологија? За какво друштво?* У њој су укључене различите генерације социолога у Словенији после Другог светског рата. Свима њима су постављена иста питања: а) да оцене досадашње домете развоја социологије у Словенији; б) мартирају кључна проблемска поља којима су се различите генерације социолога бавиле у одређеним друштвеним периодима; в) да одговоре на питање: каква је социологија потребна данас, и за какво друштво?; и најзад, г) да учине саморефлексију на властиту професионалну каријеру и ангажованост.

Приликом избора учесника прилога за зборник, аутор се трудио да они припадају не само различитим генерацијама, већ да су из различитих области професионалног ангажовања у социологији (од опште теоријске и методолошке проблематике, преко социологије рада, економије, индустријских односа, до истраживања друштвене структуре, социо-класних промена, социјалне организације рада, расподеле друштвене моћи, политичке социологије, социологије културе, морала, религије).

У својој композицији овај зборник има шест делова: 1) *исходшта и изазови*, 2) *социологија у светлу преображаја друштвених дисциплина*, 3) *социологија и друштвена пракса*, 4) *социолошко деловање и отварање према свету*, 5) *изабрани примери из праксе*, 6) *како напред?*

Књига је снабдевена резимеом и именским и предметним регистром.

Како у изради ове књиге/зборника, који је посвећен јубилеју и историји развоја социологије у Словенији, тако и презентацији стваралаштва, укључене су све кључне фигуре и генерације у словеначкој социологији: а) прва, оснивачка социолошка генерација – до 1990; б) друга, транзициона, од 1990-2000; в) трећа, савремена, настајућа – постмодерна. И док је прва генерација социолога стварала у знаку Марксове парадигме и социјалистичког пројекта, и у чијем су се фокусу нашли социјални аспекти индустријализације, урбанизације и промене у социјалној структури социјалистичких друштава; друга, је стварала у знаку импозације социјализма, дезинтеграционих процеса и распада СФРЈ и транзиције; трећа се данас фокусира на теме глобализације и информацијског друштва и постмодерне потрошачке културе. У књизи је представљено стваралаштво преко 135 словеначких социолога, међу којима су: З. Млинар, Р. Ризман, Н. Тош, В. Рус, С. Саксид, Ф. Адам, Д. Рупел, С. Флере, Ротер, Драгош, Кершеван...

¹ Zdravko Mlinar, prir., *Kakšna sociologija? Za kakšno družbo?*, Ljubljana, 2016.

Као приређивач и уредник књиге/зборника, која је требала да послужи као предлог за јубиларни конгрес Словеначког социолошког друштва, који се одржао 29. септембра 2017, академик Здравко Млинар написао је пригодан и инструктиван увод и закључни текст, дајући такође резиме и уводне напомене за свако поглавље ове књиге. Пре сваког прилога, сваки аутор дао је кратку аутобиографску белешку као својеврсну ауторефлексију о својој професионалној каријери и свом опредељењу за избор позива социолога.

Ова књига представља први целовит и сериозан пресек и преглед активности најистакнутијих словеначких социолога, различитих генерација и оријентација. Она пружа увид у плурализам теоријско-методолошких оријентација и богатство научних поља у којима у они ангажовани. Али и имплицитно даје одговор на питање: „*Каква социологија, за какво друштво?*“ Могло би се овде приметити – да ова књига више говори о стању у савременој словеначкој социологији, него о томе за какво се друштво они залажу. Но, свакако, књига заслужује пажњу читатеља, иако она нема амбицију да представља систематску историју социологије у Словенији. То ће бити дужност неке нове генерације социолога. Хвала професору Млинару на оваквој студији, која својим приказима представља увод у историју социологије и својеврсну социологију социологије, о једном позиву и професији, њеној истраживачкој одисеји и деонтологији.

Млинарев зборник-студија илуструје тезу о развоју и променама саме социологије у контексту друштвених промена: од монистичке ка плуралистичкој парадигми, и од монопартијског друштва ка плуралистичком друштву. Она нам даје преглед лепеза истраживачких поља на којима је ангажована савремена социологија у Словенији, као и открива нам њену антидогматску и примењену оријентацију. Такође нас подсећа и на чињеницу да је и у време социјализма, социологија у Словенији била најмање иделогизована и да је била претежно оријентисана на емпиријска истраживања.

Без обзира на политичке дезинтеграционе процесе на овом простору, социолози треба да наставе са сарадњом на заједничким пројектима изучавања промена савременог друштва, да граде интелектуалну заједницу и културну конфедерацију уз респект различитости. На тај начин се остварује процес међусобног подстицања у области стваралаштва, унапређује научно-истраживачка делатност и отвара прави пут за мондијализацију разумевања и сарадње међу нашим народима. Време ја да се међуниверзитетска активност *homo academicus*-а и регионална професионална сарадња социолога подигну на виши ниво, да се обогате новим облицима комуникације који ће имати не само сазнајну већ и социокултурну функцију.

Сви ми који смо 60-их година прошлог века студирали социологију, једнако смо учили из ондашњих најбољих удбеника из социологије и социолошких теорија дојена социологије на просторима Југославије: Жеже Горичара, Радомира Лукића, Анте Фиаманга, Руди Супека... Распадом СФРЈ прекинут је рад и Југословенског удружења за социологију, док је наставио да живи некадашњи заједнички часо-

пис *Социологија*. Иако су танке везе сарадње између новонасталих професионалних удружења у новонасталим државама, која су добила не само националне префиксе већ и доминантну етнокултуролошку садржину прилога/тема у својим публикацијама, ипак веза није прекинута. Прекинут је рад на заједничким истраживачким пројектима, иако ова друштва у транзицији на бившем простору Југославије још увек имају много заједничког не само у прошлости, него и у структурно-динамичким проблемима транзиционе савремености, што могу бити нова научна поља за социолошка, мултидисциплинарна и трансдисциплинарна истраживања, тј. професионалну сарадњу.

Како у уводној студији, тако и у закључном пледоајеу академик Здравко Млинар у књизи коју Вам представљамо „*Каква социологија? За какво друштво?*“, не даје само ретроспективни поглед на различите активности и научна поља професионалних социолога у Словенији, већ и на партиципативни еманципаторски потенцијал професије социолога у савременом друштву, истичући да социологија није пука социографска наука, већ критичка наука о комплексном проблему – друштво – човек – култура и да у том смислу социологија има поред научно-сазнајне и социјално-културну функцију, те да може служити мобилизацији грађанства за њихово рационално и демократско учешће у преображају савременог друштва. У том контексту професор Млинар посебно потенцира улогу акцијских, интерактивних и партиципативних истраживања у методологији заснивања и остваривања различитих пројектних циљева и задатака у савременој социологији. Ова врста истраживања на различитим нивоима друштвене организације, а посебно у локалним заједницама и микроструктурама, може имати значајну улогу и помоћи актерима друштвених промена у модернизацији и развоју савременог друштва. На тај начин, професија социолога може остварити одређену сазнајну и социјалну улогу, реафирмисати своје позивне али и шире социјалне циљеве и задатке.

Можда ће нека нова генерација социолога, која ће избећи погубним замкама неопозитивистичког методолошког индивидуализма, али и трауматолошке сенке/шокове транзиције, на постављено питање: *Каква социологија, за какво друштво?*, потражити одговор у хоризонту трагања за алтернативном социологијом, за алтернативно друштво! Јер, како је својевремено поручио *Имануел Волерстин*, социолози никад не треба да забораве да трагање за истином не треба одвајати од трагања за Добротом/Правдом и Слободом. Они, се не смеју задовољити само описом друштвених појава или валоризацијом текућих јавних политика, већ морају показати креативну снагу у трагању за алтернативним пројектима и алтернативним друштвом хуманости, одрживог развоја, Слободе и Наплетка, тј. истраживању и заснивању својеврсне социологије будућности. На тим великим истраживачким пројектима и задацима социологија мора остварити мултидисциплинарну сарадњу са монтологијом и футурологијом као трансдисциплинарним наукама.

Подсећајући на креативне и еманципаторске потенцијале савремене социологије, као и могућности ангажовања актера позива социологије данас, не можемо да се не сетимо да је током прошле године обележен јубилеј – 100 година од рођења америчког социолога *Рајта Милса*, чије је дело „Социолошка имагинација“ (1959), поред Веберовог дела („Привреда и друштво“), једно од најутицајнијих социолошких дела у XX веку, које је утицало на критички реafirмацију позива и улоге социолога у савремености. Овде подсећамо да је Рајт Милс (1916-1962) за свој краatak животни век оставио блиставе трагове у професионалној каријери, као и да је утемељивач радикалне рефлексивне социологије. Развио је беспoштeдну критику једностраности у савременој социологији: критикујући њене поделе на хипертеоријску и хиперемпиријску оријентацију, али и ограничености функционалистичке и марксистичке доктрине, као и указао на маргинализацију бројних научних поља у америчкој социологији, а посебно оних која су везана за доње сегрегисане друштвене слојеве и групе савременог друштва. И поред тога, Рајт Милс је са оптимизмом гледао на позив социолога и мисију социологије, сматрајући је заједничким интелектуалним именитељем културе наше савремености и нашег доба. Стога је подсећање на стваралаштво овог истакнутог америчког и светског социолога увек подстицајно за нову генерацију социолога протагониста позива социологије, као радикалне науке друштвене критике у потрази за могућностима хуманизације друштва и еманципације човека. Савремена актуелизација вредности Милсовог дела, а посебно значај његове социолошке имагинације има трајну и инструктивну вредност за обнову и реafirмацију позива социолога данас.